

ÁBEL SZEGEDEN

Tamási Áron születésének 70. évfordulójára

remeteként, négy fal közé húzó-dó szegedi költő nem fogadott látogatókat. Radnóti Miklós itt élt ezekben az években, mégis azt kellett írnia *Elégia Juhász Gyula halálára* című versében: *Öt évig laktam városodban költő — s nem láttalak sohasem.* Kivétel volt, amikor egy-egy ízben Féja Géza, majd Szabó Lőrinc — Magyar László baráti segítségével — bejutott a Fodor utcai lefüggönyözött szobába.

Öt erdélyi író: *Benedek Elek*, *Kacsó Sándor*, *Nyíró József*, *Szentimrei Jenő* és *Tamási Áron* jött Szegedre 1929. március 21-én, és a Bethlen Gábor Kör rendezésében irodalmi estet tartott a Tisza-szállóban, másnap mesedélután a Korzó (ma Vörös Csillag) moziban. A szervezőnek, *Buday Györgynek* nemrég nyilvánosságra került, *Jancsó Bélához* írt 1929. március 31-i leveléből ismerhettük meg az események hátterét, a rendezés nehézségeit, a székely írók belső villongásait, a szegedi fogadtatás zűrzavarait. Ennek ellenére a székely írók estje erkölcsi és anyagi siker volt. Tamási *Az új Antikrisztus* című elbeszélését olvasta föl.

Buday György, a főrendező, a szervezés lelke, ekkor melegegett össze Tamásival. „Nem szívesen beszéltek pedig róla, mert úgy hangzik, mintha a Baumgarten-díj és a sok beszéd hatása alatt szólna az ember, mégis vitán felül, hogy reprezentálta is azt, amit az egész társaság mondani akart, a legtisztábban.” „Az antikrisztusos novella is pompás, és közönségsiker szempontjából is ritka hálás volt. Előadása is, mire Szegedre értek: kitudó.” „Keveset beszéltünk Aronnal — én is, ő is zaklatott volt. Nekem ez volt már a negyedik éjszaka, amelyiken nem aludtam. Akkor már harmadik napja, hogy nappal védnököket kértem fel, termet, mozt, zongorát, rendőrségi engedélyt szerettem stb., stb. Éjszaka pedig a lapokba cikkeket fogalmaztam... Így aztán nemigen tudunk egymáshoz közeljutni... Mégis megszerettem, és azóta is folyton foglalkoztat — úgy az írása, mint maga az ember.”

Második szegedi látogatására másodmagával, a kolozsvári újságíró és író *Ligeti Ernő*vel került sor, ugyancsak a Bethlen Gábor Kör rendezésében. 1931. november 19-én este a város háza közgyűlési termében szerepeltek. *Szalay József* megnyitotta után Tamási *Vallani és vállalni* címmel tartott előadást, a magyarországi és az erdélyi irodalom kritikai elemzéséről. *Ligeti Ernő* novellájával szerepelt, s a műsor végén Tamási is föl-

vasta *Rendes feltámadás* című elbeszélését.

A szereplésnek két visszhangja volt. A *Szegedi Új Nemzedék* november 22-i számában *Révai József* piarista tanár éles támadást intézett a Bethlen Gábor Kör, Ligeti és Tamási ellen, holott, mint kiderült, ott sem volt, csak hallott az estről. A fő kifogás Tamási novellája ellen szült: a többi műsorszámot csupán „erotikával” vádolta, de Tamási novelláját a vallási érzést sértőnek, profanizálóknak minősítette.

A másik visszhang akkor nem kapott nyilvánosságot: *Radnóti Miklós* számolt be menyasszonyának frissen, azon az éjszakán, hosszú levélben az estről, a Tamásival való találkozásról. „Buday Gyurkáéknál a Bethlen-körben volt teaeestély, ahol ők beszéltek, aztán ötven elmentünk egy kocsmába, és ötig beszélgettünk... Drága emberek ezek, Tamási meg a Ligeti, összetegződtünk, összemeglegettünk. Olyan összeborulás volt ez. Különösen Áronka, ahogy neveztem, ő meg Miklóskának engem. Egyike a legpompásabb fejeknek, akiket láttam. Mintha egy novellájából lépett volna ki, vagy a *Szüzmáriás királyfi*ből. Tudod, Drága, most a *Címeresek* c. kommunista regénye jött, és egy pompás izgató novellát olvasott föl a Bethlen-körben is este.” Leírja vitákat a magyarországi és az erdélyi irodalomról. „Aztán ittunk, füstöltünk, és szüdtük az öregeket.”

Harmadszorra *Bánffy Miklós*, *Kemény János*, *Kós Károly* és *Ligeti Ernő* társaságában jött ismét Szegedre Tamási Áron. 1933. december 15-én szintén a város háza közgyűlési termében, ugyancsak *Szalay József* megnyitotta után szerepeltek az erdélyi írók. Tamási megint novellával, ezúttal azonban a korabeli tudósítás nem őrizte meg a címét. Este bankett volt tiszteletükre a Tisza-éttermében. Másnap délelőtt várost néztek, ismerőseiket látgatták meg, délben a város ebédet adott nekik, ebéd után pedig a már nagybeteg, operáció után levő *Móra Ferencet* látogatták meg Boldogasszony sugárúti lakásán. Erről *Móra* halála után, nekrológiájában Tamási is megemlékezett. „Őszi levélszínű rövid házikabátban fogadott minket, s láthatólag nemcsak jól esett neki, hanem boldoggá tette testületi tisztességtevésünk. Csinosan és jókedvűen járt örömeinkre, mintha feledtetni akarta volna velünk a fájdalmat és a betegséget. Tele volt a lakás könyvekkel, koszorúkkal és szobrokkal: úgy szerette az országot és a népet, hogy nem szabadott volna neki betegnek lenni.”

„Látogatásunk ebédutánra esett, s a háziasszony feketekávéval kedveskedett nekünk. Tudtuk, hogy torozzuk eme kávé mellett a sínylő népet, és a legelső szegedi gazdát. Tudtuk, hogy elutazunk, s aztán jönni fog hamarosan a hír.

Aki nem szereti a feketekávé, az sem issza nehezebben, mint ahogy mi ittuk. Pedig *Móra* kivirágzott valósággal a kedvünkre, szellemével és derűjével, s folytonosan beszélt, nehogy időt hagyjon nekünk a rossz gondolatokra.”

Régészeti munkájáról, az ásításairól, a régi népek temetkezési szokásairól beszélt nekik. S tréfásan célozva Tamásinak legutóbbi szegedi szereplése alkalmával a *Rendes feltámadás* körül kerekedett hercehurcára, s arra, hogy mostani fölolvása nagyon szelíd volt.

A fölzsabadulás előtt még kétszer volt Szegeden Tamási. 1935. november 13-án az Erdélyi Szépművéses Céh égisze alatt *Molter Károly*, *Nyíró József*, *Szemlér Ferenc* és *Tompa László* társaságában jött. Tamási nyilatkozott is ekkor Magyar Lászlónak, a *Délmagyarország* munkatársának. A Szépművéses Céh jubileumhoz érkezik, mondotta, a századik kiadványa, éppen Tamási új könyve, a *Jégtörő Mátyas*, karácsonyra jelenik meg.

Az erdélyi írók még érkezésük napján este a reálisokla (a mostani Vedres István építőipari technikum) tornatermében a szegedi középiskolák felsősztályú tanulói részére rendeztek előadást. Másnap Vásárhelyre mentek át, s a harmadik napon, 15-én este, a Tisza-szálló nagytermében szerepeltek a szegediek előtt. „Tamási Aront — írta a *Délmagyarország* —, aki színes, ízes, erdélyi zamátú novellát olvasott fel, már régi ismerősként fogadta és ünnepelte a szegedi közönség. Felolvasott novelláját kedves, őszi napsugarakkal hímezte tele a székely humor.” Kár, hogy nem derül ki, melyik volt ez az elbeszélése.

Az 1938. évi szegedi könyvnapokon Tamási *Kemény János* és *Kovács László* társaságában vett részt, amint erről a *Délmagyarország* június 3-án hírt adott. Ott voltak a könyvsátrakban, de bizony hasztalan. A *Délmagyarország* írja ezt is: „*Sajnos*, nem sok aláírni valójuk akadt.”

Ábel a rengetegben. Ábel az országban. Ábel Amerikában. Tamási trilógiájának nem kis részben ő maga a modellje. Ezért írhattam címül föl: *Ábel Szegeden.* A Tisza-parti város ugyan nem ihlette őt írásra, de a föl-sorakoztatott pusztá adatok mutatják, hogy Szeged nem csupán szerepléseinek alkalmi színhelye volt, hanem *Juhász Gyula*, *Móra Ferenc*, *Radnóti Miklós* révén a barátságok élményével is megajándékozta őt.

Amint erről utolsó szegedi látogatásán, a már említett *Új Írás*-esten, 1962. március 24-én ő maga vallott.

Péter László

HUMOR

Egy intézetben ahol szigorú a fegyelem, az egyik diák késve érkezik a filozófia órára, a professzor azonban nem szól semmit. A következő órára egy másik diák érkezik késve, őt a professzor szigorúan megbünteti. Az egész osztály magyarázatot kér.

— Professzor úr, miért büntette meg a másodikat, és az elsőt miért nem?

— Édes fiam — válaszol a tanár —, minden egyes nap tartogat számunkra valami tanulivalót. Ma például azt tanultátok meg, hogy nincs igazság ezen a földön!

Egy fodrászszalonban egyik vendég megkérdezte az üzletvezetőt:

— Azt hallottam, hogy Önnek néhány alkalmazottra lenne szüksége...

— A világot sem! Pontosan annyi az alkalmazott, amennyire szükség van.

— Akkor legyen szíves küldjön ide egyet — mosolygott a vendég —, mert éppen húsz perccé várokozom!

Csentericsné asszony jó hangulatban van.

— Egon — mondja a munkából hazatérő férjének —, ma este elmehetsz a vendéglőbe.

— De én nem akarok — dühnyögi Egon.

— Ugyan miért nem?

— Egyszer nekem is lehet akaratom!

— Hülyék! A szemük láttára kerekelt oldott a bűnöző! — kiabál Brown rendőrfelügyelő. — Miért nem zárták le a mozi összes kijáratát, ahogyan parancsoltam?

— Lezártuk, Sir, de ez az alak nyilván a bejáraton keresztül lögött meg — válaszol az őrmester.

Egy texasi milliomos, svájci útról hazatérve megvetően hümmög:

— Az is gyönyörű táj?! Vigyék el a tavakat és a hegyeket — mi marad akkor?

Egy film forgatása közben viharos veszekedés tör ki két színész között. Közbelép a rendező, de mielőtt végleg elcsendesné a vita, az egyik színész vitriolos hangon kiáltja kollégájának:

— És ne vágj fel annyira! Senki sem tudja, hogy ki volt az anyád!

— De jobb lenne, ha nem csinálnál ilyen jelenetet, elvégre kiderülhet, hogy éppen te vagy az anyám!

